

**Kaitseministri määruse „Kaitseministri 28. märtsi 2023. a määruse nr 14
„Kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku tervises seisundi
kaitseväeteenistuskohustuslase või tegevväelase tervisenõuetele vastavuse hindamise
tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse kaitseministri 28. märtsi 2023. a määrust nr 14 „Kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku tervises seisundi kaitseväeteenistuskohustuslase või tegevväelase tervisenõuetele vastavuse hindamise tingimused ja kord“ (edaspidi *määrus*). Võrreldes kehtiva määrusega täpsustatakse eelnõuga tervisenõuetele vastavuse hindamise korda, et kasutada tervishoiuressursse otstarbekamalt.

Muudatustega nähakse ette, et kui reservis oleva isiku tervises seisund ei vasta ajutiselt tervisenõuetele, võib tema tervises seisundit pärast tervisehäire raviks määratud tähtaja möödumist hinnata ilma arstlikku läbivaatust ja terviseuuringuid tegemata, juhul kui olemasolevate terviseandmete põhjal on tõendatud, et tervisehäire on paranenud. Seega teatud juhtudel vabanevad reservis olevad isikud kohustusest läbida korduv arstlik läbivaatus ning pärast ajutise vabastuse lõppemist on neil lihtsamini võimalik reservteenistuses osalemise kohustust uuesti täitma asuda. Samuti lihtsustatakse tervises seisundi hindamise korraldust tegevteenistusse astumisel, kui ajateenistuse lõppemisest ei ole möödunud rohkem kui kolm kuud.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Kaitseressursside Ameti tervishoiunõunik Annika Kalinina (annika.kalinina@kra.ee). Eelnõule on normitehnilise kontrolli teinud Kaitseministeeriumi õigusosakonna nõunik Marion Saarna-Kukk (marion.saarna-kukk@kaitseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Tölkebüroo eesti keele vanemtoimetaja Helen Noormägi (helen.noormagi@luisa.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva seaduse või Vabariigi Valitsuse määruse eelnõuga.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktis 1 muudetakse määruse § 4 lõiget 5, milles sätestatakse kaitseväekohustuslase ja kaitseväekohustust võtta sooviva isiku tervises seisundi hindamine ilma määruse §-des 7–11 sätestatud arstlikku läbivaatust ja terviseuuringuid tegemata. Kehtiva sõnastuse järgi on see lubatud vaid juhul, kui olemasolevate andmete põhjal on tõendatud, et kaitseväekohustuslase või kaitseväekohustust võtta sooviva isiku tervises seisund ei vasta või ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase või tegevväelase tervisenõuetele (eelnõus sätestatud § 4 lg 5 p 1). Muudatusega nähakse täiendavalt ette võimalus hinnata isiku tervises seisundit ilma arstlikku läbivaatust ja terviseuuringuid tegemata, kui olemasolevate andmete põhjal on tõendatud, et reservis oleval isikul tuvastatud tervisehäire on pärast määruse § 6 lõikes 3

nimetatud tähtaja möödumist paranenud ja tema tervises seisund vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele (eel nõus sätestatud § 4 lg 5 p 2). Seega puudutab muudatus vaid reservis olevaid isikuid, kelle tervises seisund ei vasta ajutiselt kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ja kellele on määruse § 6 lõike 3 alusel määratud tähtaeg tervisehäire ravimiseks. Kehtivas määruses ei ole täpsemalt reguleeritud, kas ja kuidas hinnatakse nende tervises seisundit pärast nimetatud tähtaja möödumist uuesti.

Kaitseväeteenistuse seaduse § 70 lõike 3 punkti 1 alusel ei kutsuta reservteenistusse isikut, kes ei vasta või ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele. Seega on pärast tervisehäire raviks ette nähtud tähtaja möödumist vaja tervisenõuetele vastavus uuesti välja selgitada. Eel nõu võimaldab reservis oleva isiku tervises seisundit hinnata lihtsustatud korras ehk ilma arstlikku läbivaatust ja terviseuuringuid tegemata, kui olemasolevad andmed on selleks piisavad. Kui tervise infosüsteemi andmete põhjal on tõendatud, et reservteenistusest ajutise vabastuse tinginud tervisehäire on paranenud (isik on varasemast traumast, operatsioonist või muust haigusseisundist taastunud), saab tervises seisundit hindav arst kohe tunnistada isiku tervises seisundi kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastavaks. Sellisel juhul teavitatakse isikut tervises seisundi hindamise tulemusest ja reservteenistuses osalemise kohustuse jätkumisest. Kui tervisehäire paranemist tõendavad andmed puuduvad või ei ole piisavad, kutsutakse isik tervises seisundi hindamisele. Talle tehakse arstlik läbivaatus ja vajaduse korral terviseuuringud kooskõlas määruse §-dega 7–11, hinnates tema tervises seisundit tavapärase korras.

Eel nõu punktis 2 asendatakse määruse § 9 lõikes 1 tekstiosa „lõikes 4“ tekstiosaga „lõikes 5“. Muudatusega parandatakse ekslik viide sama paragrahvi lõikele 4 korrektse viitega lõikele 5.

Punktis 3 muudetakse § 9 lõiget 3, mis käsitleb ajateenija ja ajateenistusse asunud naissoost isiku tervises seisundi hindamist seoses sooviga asuda tegevteenistusse. Eel nõu võimaldab nimetatud juhul isiku tervises seisundi tunnistada tegevväelase tervisenõuetele vastavaks lihtsustatud korras ka kuni kolme kuu jooksul pärast ajateenistuse lõppemist.

Muudatus tuleneb vajadusest lihtsustada ajateenistuse järel tegevteenistusse asumist. Värskest omandatud väljaõpe võimaldab isikul soovi korral jätkata edasist teenistust tegevväelasena, kuid tegevteenistusse võtmiseks ettenähtud nõuetele vastavus (sh taustakontrolli läbimine) võib selguda alles pärast ajateenistuse tähtaja lõppemist, kui isik on juba reservis.

Määruse § 10 kohaselt peab tegevteenistusse asumiseks isiku tervises seisundit hindama Kaitseväe eriarst ja tuleb teha mitu terviseuuringut, kuid § 9 lõike 3 alusel on ajateenistuse ajal ette nähtud võimalus läbida tegevteenistusse asumiseks vajalik tervisekontroll lihtsustatud korras: hindamise õigus on Kaitseväe arstil ning ettenähtud terviseuuringuid tegema ei pea. Kaitseväe arstil, kes on ajateenistuse ajal korraldanud isikule vajaliku arstiabi osutamist, on kõige parem ülevaade isiku tervises seisundist ja kui isikul ei ole ajateenistuse jooksul olulisi terviseprobleeme ilmnenu, puudub vajadus teha põhjalikum tervisekontroll.

Seega annab eel nõu võimaluse hinnata isikut lihtsustatud korras ja teha seda Kaitseväe meditsiinikeskuses. Kui isik vajab terviseprobleemi tõttu eriarsti hinnangut, suunab Kaitseväe arst isiku eriarstile.

Eel nõu punktis 4 tunnistatakse kehtetuks § 10 lõike 3 punkt 1, milles on sätestatud erialase pädevuse nõuded tegevteenistusse asuda sooviva isiku tervises seisundi hindamisel ettenähtud arstliku läbivaatuse tegemiseks. Kehtiva määruse järgi võib tegevteenistusse asuda sooviva isiku tunnistada tegevväelase tervisenõuetele vastavaks, kui ta on läbinud peremeditsiini, sisehaiguste, töötervishoiu või erakorralise meditsiini erialal registreeritud eriarsti tehtud

arstliku läbivaatuse. Eelnõu kohaselt loobutakse nimetatud tingimusest, kuna selle järele ei ole sisulist vajadust.

Muudatus lähtub määruse § 10 lõikes 1 juba sisalduvast nõudest, mille kohaselt tegevteenistusse asuda sooviva isiku terviseseisundi hindamiseks teeb arstliku läbivaatuse ja määrab vajalikud terviseuuringud Kaitseväge eriarst (välja arvatud juhul, kui tegemist on tegevteenistusse asuda sooviva ajateenijaga). Seega on juba kehtestatud tingimus, et tegevteenistusse asuda sooviva isiku terviseseisundit peab hindama eriarst, kes teeb selleks ka arstliku läbivaatuse. Tegemist on eeskätt läbivaatusega, mille eesmärk on teha kindlaks võimalikud terviseseisundiga seotud kaebused ja objektiivne leid. Nende põhjal saab Kaitseväge eriarst otsustada, kas on vaja teha täiendavaid terviseuuringuid või kaasata muu pädevusega eriarst. Seetõttu ei ole kõnealuse läbivaatuse tegemiseks otstarbekas kehtestada erialase pädevuse nõudeid.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse punkti 1 muudatus võimaldab reservteenistusest tervise tõttu ajutise vabastuse saanud isikute terviseseisundit hinnata lihtsustatud korras, kui pärast raviks määratud tähtaja möödumist on andmete põhjal tõendatud, et tervisehäire on paranenud. Eelnõu kohaselt hindab Kaitseressursside Ameti arst pärast tervisehäire ravimiseks määratud tähtaja möödumist isiku terviseseisundit tervise infosüsteemis olevate terviseandmete põhjal ja tal on võimalik tunnistada isiku terviseseisund kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele vastaks, kui andmed (nt raviarsti otsus, terviseuuringu tulemus) tõendavad tervisehäire paranemist. Sellisel juhul teavitatakse isikut terviseseisundi hindamise tulemusest ja reservteenistuses osalemise kohustuse jätkumisest ning isikul ei ole enam vaja arstlikku läbivaatust ja terviseuuringuid läbida. Kui tervise infosüsteemis vajalikke andmeid ei ole, kutsutakse isik terviseseisundi hindamisele tavapärases korras ning talle tehakse ettenähtud arstlik läbivaatus ja vajaduse korral terviseuuringud.

Kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutise mittevastavuse põhjus on äge või krooniline haigus või vigastus, mille korral on isiku sooritusvõime rohkem kui kahe kuu jooksul märkimisväärselt piiratud ja ta ei ole võimeline kaitseväeteenistuses teenistusülesandeid täitma. Enamasti on tegemist trauma (nt luumurd), ägeda haigusseisundi (nt kopsupõletik), operatiivset ravi või sellest taastumist vajava tervisehäirega. Nimetatud juhtudel on pärast raviks määratud tähtaja möödumist üldjuhul võimalik hinnata seisundi paranemist andmete põhjal, kui ravi on olnud edukas ja see on ka dokumenteeritud. Kui määratud ravi tõhusust või haigusseisundi möödumist (nt hüpertooniatõve või depressiooni korral) ei ole võimalik olemasolevate andmete põhjal hinnata, kutsutakse isik terviseseisundi hindamiseks arstlikule läbivaatusele ja vajaduse korral tehakse täiendavad terviseuuringud. Muudatus mõjutab Kaitseressursside Ameti arste, keda on kokku 55.

2023. aastal tunnistati terviseseisundi tõttu kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele ajutiselt mittevastavaks 700 reservis olevat isikut ja 60 ajateenijat vabastati terviseseisundi tõttu ajateenistusest enne ajateenistustähtaja lõppemist. Kui tervisehäire raviks määratud tähtaeg on lõppenud, peab Kaitseressursside Amet nende isikute terviseseisundit uuesti hindama, et isikut oleks võimalik kutsuda õppekogunemisele. Muudatus avaldab sihtrühmale positiivset mõju,

kuna määruses sätestatud juhtudel on reservteenistuses osalemise kohustust võimalik jätkata. Eelnõu võimaldab seega vähendada terviseseisundi hindamisega seotud aja- ja ressursikulu ning tõhusamalt korraldada reservteenistuses osalemise kohustuse täitmist.

Määruse punktis 3 sätestatud muudatusega lihtsustatakse tegevteenistusse asumiseks nõutava tervisekontrolli läbimist kolme kuu jooksul pärast ajateenistuse lõppemist. Nii nagu ajateenijate puhul, ei pea sellisel juhul enne tegevteenistusse asumist isiku terviseseisundi vastavust tegevväelase tervisenõuetele hindama Kaitseväge eriarst, vaid seda saab teha ka Kaitseväge arst. Võimaliku terviseprobleemi korral suunab Kaitseväge arst isiku eriarstile. Aastas asub pärast ajateenistuse läbimist tegevteenistusse ligikaudu 180 isikut (5,75% ajateenistuse läbinutest). Ajateenistuses värskest omandatud väljaõpe toetab võimalust jätkata teenistust tegevväelasena, kuid sellekohane karjäärivalik tehakse sageli vahetult enne või pärast ajateenistuse lõppemist. Eelnõu võimaldab ka vahetult pärast ajateenistuse lõppemist kohelda isikut nii nagu ajateenistuse ajal, et kontrollida tema vastavust tegevteenistusse võtmise nõuetele, ja annab võimaluse hinnata isikut lihtsustatud korras Kaitseväge meditsiinikeskuses.

Määruse punkti 4 kohaselt lihtsustub tegevteenistusse asumiseks nõutava tervisekontrolli tegemine ka muudel juhtudel. Eelnõu järgi kaotatakse tegevteenistusse asumisel arstliku läbivaatuse nõue peremeditsiini, sisehaiguste, töötervishoiu või erakorralise meditsiini erialal registreeritud eriarsti poolt. Korra järgi hindab tegevteenistusse asuda sooviva isiku terviseseisundi vastavust tegevväelase tervisenõuetele Kaitseväge eriarst, kes teeb selleks arstliku läbivaatuse ja määrab vajalikud terviseuuringud. Arstliku läbivaatuse tegemisel erialase pädevuse nõuete kehtestamise järele ei ole sisulist vajadust.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisategevusi ega registrite arendusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Sotsiaalministeeriumile ja arvamuse andmiseks Kaitsevägele.